

ID QUERY

รศ.พญ.อัจฉรา ตั้งสถาพรพงษ์

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สวัสดีค่ะ สำหรับคอลัมน์ ID QUERY ต้อนรับปีใหม่นี้ ได้เปลี่ยนผู้รับผิดชอบคอลัมน์ และเปลี่ยนรูปแบบใหม่ เพื่อเป็นช่องทางในการตอบคำถามด้านโรคติดเชื้อและวัคซีนให้กับเพื่อนๆสมาชิก ขอเชิญชวนเพื่อนๆสมาชิกส่งคำถามได้ที่ pedid.query@gmail.com เราจะเลือกคำถามที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์กับสมาชิกท่านอื่นมาลงในคอลัมน์ ID QUERY สำหรับคำถามที่ไม่ได้นำมาลงในจุลสาร ขออนุญาตตอบกลับทาง email ฉบับนี้มาติดตามคำถามยอดฮิตในช่วงนี้กันเลยคะ

ทำไมกระทรวงสาธารณสุขจึงปรับเปลี่ยนการให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอโดยให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดฉีด ร่วมกับการให้วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดกินในเด็กอายุ 4 เดือน

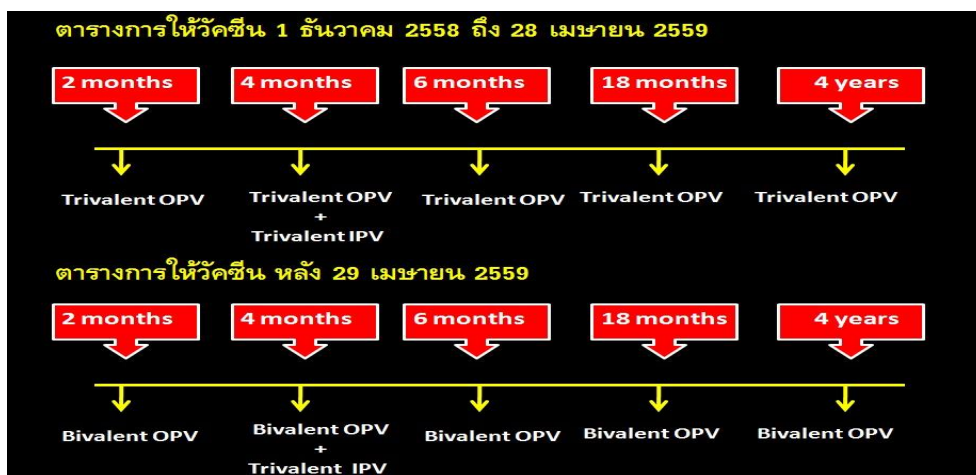

ก่อนอื่นเรามารู้จักวัคซีนโปลิโอกันก่อนนะคะ วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอมี 2 ชนิด ได้แก่ วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดกิน (Oral polio vaccine: OPV) ซึ่งเป็น live attenuated vaccine และ วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอชนิดฉีด (Inactivated Poliomyelitis Vaccine (IPV) ซึ่งเป็น inactivated virus vaccine วัคซีนป้องกันโรคโปลิโอทั้ง 2 ชนิดมีส่วนประกอบของ polio 3 สายพันธุ์ (trivalent) คือ polio type 1, 2 และ 3 ทั้งวัคซีน OPV และ IPV สามารถกระตุ้นให้เกิดภูมิคุ้มกันได้ดี และมีประสิทธิภาพในการป้องกันโรคโปลิโอสูง ข้อดีของ OPV คือสามารถหยุดการแพร่ระบาดของเชื้อโปลิโอในธรรมชาติ (wild-type) ที่ก่อโรคได้และภูมิคุ้มกันที่เกิดขึ้นอยู่นานตลอดชีวิตทั้งในเลือดและลำไส้ แต่ OPV ซึ่งเป็นวัคซีนชนิดเชื้อเป็นมีข้อเสียคือ สามารถก่อให้เกิดโรคได้ โดยเฉพาะ type 2 เป็นสาเหตุที่พบได้บ่อยของ circulating vaccine derived poliovirus (cVDPV)

จากปัญหาการเกิดโรคได้ของเชื้อโปลิโอ type 2 ในวัคซีน OPV อีกทั้งทั่วโลกไม่พบผู้ป่วยจากเชื้อโปลิโอ type 2 ที่เป็นเชื้อในธรรมชาติ (wild-type) มานานแล้ว องค์การอนามัยโลกจึงมีนโยบายให้เลิกใช้วัคซีน OPV ที่มีส่วนประกอบ type 2 โดยให้ทุกประเทศเปลี่ยนวัคซีน OPV จากชนิด trivalent หรือ 3 สายพันธุ์ เป็นชนิด

bivalent หรือ 2 สายพันธุ์คือวัคซีน OPV จะเหลือส่วนประกอบเฉพาะ polio type 1 และ 3 จะทำให้เชื้อโปลิโอ type 2 ถูกกวาดล้างหมดไปจากโลกได้ แต่อย่างไรก็ตามหลังจากที่เปลี่ยนมาใช้วัคซีน OPV ชนิด bivalent แล้ว ถ้าเด็กได้รับวัคซีน OPV ชนิด bivalent อย่างเดียวจะไม่มีภูมิคุ้มกันต่อ polio type 2 องค์การอนามัยโลกจึงแนะนำให้ฉีดวัคซีน IPV เสริมเข้าไปในตารางให้ OPV ปกติซึ่งวัคซีน IPV จะยังคงเป็นชนิด trivalent คือยังคงมีส่วนประกอบ type 2 ทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกันต่อ type 2 ด้วยเพื่อป้องกันเชื้อ type 2 กลับมาเกิดปัญหาใหม่ โดยแนะนำให้เด็กทุกคนต้องได้รับวัคซีน IPV อย่างน้อย 1 โดส ที่อายุมากกว่า 14 สัปดาห์ เพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันต่อ polio type 2 ได้เพียงพอ องค์การอนามัยโลกให้ฉีดวัคซีน IPV ควบคู่ไปกับหยอด OPV เหมือนเดิม ไม่ต้องการลดการใช้ OPV เนื่องจากต้องการให้เกิดภูมิคุ้มกันต่อโปลิโอที่ดีที่สุด และเพื่อให้ปฏิบัติง่ายเป็นที่มาของคำแนะนำของกระทรวงสาธารณสุขไทย

ดังนั้นประเทศไทยตามนโยบายกวาดล้างโปลิโอ **ตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2558 เด็กไทยจะได้รับวัคซีนโปลิโอตามโปรแกรมวัคซีนขั้นพื้นฐาน ดังนี้ วัคซีนโปลิโอแบบหยอดครบ 5 ครั้ง เมื่ออายุ 2, 4, 6 เดือน, 1 ขวบครึ่ง และอายุ 4 ปี และต้องได้รับวัคซีนโปลิโอชนิดฉีดเพื่อเสริมภูมิคุ้มกัน 1 ครั้ง เมื่อเด็กอายุ 4 เดือน และตั้งแต่วันที่ 29 เมษายน 2559 เลิกใช้วัคซีน OPV ชนิด trivalent โดยจะใช้ OPV ชนิด bivalent ที่ไม่มี type 2 แทน** อย่างไรก็ตามถ้ามีงบประมาณกระทรวงสาธารณสุขจะพิจารณาเพิ่มการฉีด IPV มากกว่า 1 โดสในโปรแกรมวัคซีนขั้นพื้นฐานให้กับเด็กไทย โดยเฉพาะที่อายุ 2 เดือน

เอกสารอ้างอิง

1. Polio vaccines. WHO position paper, January 2014. Wkly Epidemiol Rec 2014;89(9):73–92.
2. CONSIDERATIONS FOR THE TIMING OF A SINGLE DOSE OF IPV IN THE ROUTINE IMMUNIZATION SCHEDULE. Available from:
http://www.who.int/immunization/sage/meetings/2013/november/1_Sutter_IPV_age_tech_background_14_October_2013_final.pdf